

Oponentní recenze – ČVUT FA, letní semestr 2022

Diplomní projekt: Bydlení na bastionu XIV

Autorka: Filip Bernard

Vedoucí ateliéru: Ondřej Císler

Filip Bernard se ve své diplomní práci rozhodl zabývat nezvyklou úlohou, ve které navrhuje zástavbu jednoho z barokních bastionů pražského severního pevnostního obvodu, konkrétně bastionu sv. Václava č. XIV. Úloha je součástí širšího zamyšlení diplomního ateliéru Ondřeje Císlera a Lenky Milerové na téma přidávání nových architektonických vrstev a urbanistických forem na historické stopy na okraji památkově chráněných lokalit centra Prahy. Výběr barokního bastionu sv. Václava je odvážný a riskantní. Místo je to k zástavbě nepředstavitelné. Leží na ose mezi Dejvickým Vítězným náměstím a Pražským hradem, který je k ní velmi blízko. Jakým způsobem je možné tuto vazbu mezi Dejvicemi a Pražským hradem doplnit a neporušit ji? Dnes je to místo parku a zeleně a zároveň městského dopravního okruhu, jehož vyústění z tunelu Blanka bezprostředně sousedí s dotčeným pozemkem. Je to jakási zvláštní umrtvená zóna v centru Prahy, která obsahuje spousty neprostupných míst, mnohé z nich v majetku ministerstva obrany. V tomto území se staví málo, resp. vůbec. Nejmladší objekty pocházejí z první poloviny 20. století a až na výjimky jsou to institucionální objekty a technická infrastruktura. Pozitivní výjimkou je nedaleký rozvoj obytné zástavby z počátku 20. století ve stopách tří bastionů – sv. Jiří, sv. Ludmily a sv. Tomáše. Zde se jedná o zdařilou synergii kvalitní, měřítkově přiměřené prvorepublikové vilové architektury, která důsledně kopíruje stopu barokních bastionů. Ty jsou vlivem zástavby zachovány a zafixovány v pevný rámec takto potvrzené urbanistické struktury.

Autor diplomní práce se rozhodl zpracovat také téma bydlení na bastionu, a k tomuto si zvolil jeden z nejexponovanějších z nich, bastion sv. Václava č. XIV. Podstupuje vědomé riziko neúspěchu, což je třeba ocenit. Z důvodu, dle jeho slov, „nízké intenzity zalidnění“ místa zvolil autor typologii bytového domu a skupiny bytových domů. Bydlení trvalé jako protiklad krátkodobého turistického vyřízení nejnavštěvovanější památky v Praze.

Filip Bernard začíná pracovat s „obrazem domu“, tedy hlavní jednotkou jeho urbanistické struktury. Dům je pro něj určující veličinou, kterou na bastionu skládá do struktury, jakéhosi kobercového systému. Pro svůj „obraz domu“ si volí dva kontextuální vzory – Josipa Plečnika, nejdůležitějšího architekta sousedícího Pražského hradu a italskou renesanci autenticky zpodobněnou v Letohrádku královny Anny italského architekta a sochaře Paolo della Stely (pozn. přestavba původně jednopodlažní stavby s arkádami a nezvyklou střechou je od Bonifáce Wolmuta). Výslednou úvahou je dům, který má atributy těchto vzorů, archetypální architektonické prvky a zároveň současný výraz. Sokl, arkáda,

pevné omítané tělo domu, lehká dřevěná nadstavba s mírně sklonitou střechou z měděné krytiny. Dům je nadčasový, krásný, vrstevnatý, s adekvátním a dobrým detailem.

V textové části zaznívají autorovy úvahy o práci s parkem Marie Terezie a jejího propojení s parkem Maxe van der Stoela a dopravních korekcích s tímto spojených. Bohužel součástí této myšlenky není žádná výkresová část, která by tyto, či jiné úvahy nad místem potvrdila. Obecně mi v projektu chybí čitelná urbanistická situace, která by opodstatnila kroky vedoucí k rozmístění struktury domů na bastionu v podobě, jakou autor navrhuje. Kobercová zástavba bastionu má, zdá se, s jeho geometrií málo společného. Tím řídicím úhlem zástavby by měla být osa bastionu, který je však téměř zaniklý a ponořený do novodobých terénních úprav. Využití směru této osy, dle mého názoru, samo o sobě neobstojí. Je potřeba potvrdit rozhodnutí o urbanismu právě v situačních výkresech, kde lze vidět vazby na okolí. Stejně tak je potřeba opodstatnit aplikovanou podlažnost – při ulici Jelení jsou domy 5 až 6 podlažní. Stávající ministerské instituce v okolí mají 3-5 podlaží. Měřítko domů a hustota zastavění jsou diskutabilní, v perspektivách působí místo přetíženě. Bastion pod touto tíhou téměř zaniká. Neprospívá mu ani to, že jeho nadzemní plocha je rozdělena na soukromé zahrádky jednotlivých přízemních bytů. Chybí jakákoliv integrovaná metafora k historickému bastionu, ať už fyzická nebo významová. Postrádám např. možnost si na bastion vyjít a projít se kolem jeho hrany. Očekával bych také práci s okolím bastionu, např. terénní a krajinářské úpravy, které by přispěly k jeho zviditelnění, potvrzení jeho existence.

Ať už je rozhodnutí diplomanta o navržené struktuře domů správné nebo ne, nese s sebou rizika, která nejsou malá. Je třeba ocenit odvahu, se kterou toto citlivé a pro mnohé lidi nedotknutelné místo opracovává. Navržená struktura domů je spojena podzemním soklem s integrovanými garážemi, který dobře pracuje s topografií místa. Prostory mezi domy jsou, i vzhledem ke zdánlivé stísněnosti, příjemné pro pobyt. Sokl postupně ustupuje a jednotlivé objekty na něm projevují své vrstvy podlaží od společných kanceláří a nebytových jednotek v parteru, přes typizované jednotky menších velikostí v patrech, až po prosvětlené větší byty v dřevěných nadstavbách. Svým kultivovaným a velkorysým vnějším výrazem lze domy zařadit do kategorie nadstandardního bydlení, což by v této lokalitě ani nemohlo být jinak. Uvnitř jsou domy poctivě koncipované a mají dobře řešené dispozice s velmi výhodným poměrem ploch prodejních k ploše společného vybavení. A zde mi trochu chybí určitý přidaný komfort. Společné prostory jsou až příliš utilitární, schodišťové haly minimální. Schodiště bez podesty si při 3 m k.v. vyžaduje výšku stupně 187,5 cm, což není příliš komfortní pro chůzi. Vstupní hala v přízemí je minimální, bez možnosti např. odložit kočárek, chybí krytý venkovní vstup. Domy nabízejí dobrou variabilitu dispozic a rafinované obměny fasád a podlažnosti. V rámci skupiny se tyto atributy jemně proměňují a změkčují její celkovou kompozici. Autor tak vyvinul osobitý architektonický jazyk pro individuální, náročně

řešený dům, pomocí kterého lze pracovat formou skupiny domů a proměňovat ji v závislosti na situaci. V těchto obměnách „obrazu“ domu spatřuji přínos a vysokou kvalitu návrhu.

I přes uvedené kritické poznámky bych rád autora ocenil za odvahu pustit se do těžkého tématu, a za dobrou a citlivou práci s tématem obytného domu.

Gratuluji Filipu Bernardovi k podnětnému diplomnímu projektu a navrhuji jeho práci k obhajobě. Hodnotím ji známkou B.

Témata k diskusi a otázky:

- Jak byste definoval vztah barokního bastionu a Vámi navržené skupiny domů.
- Jedním z cílů ateliérového zadání je hledání přínosu pro okolní město formou přidávání nových architektonických vrstev a modifikací vrstev starých. Jak tento cíl naplňuje Váš projekt?

V Praze 29.5.2022

Pavel Nasadil

